

La llengua i la identitat mobilitzen les Illes

per Tomeu Martí

Mobilitzacions

Les Illes Balears són l'única comunitat de l'Estat espanyol amb una llengua pròpia diferent del castellà que no té competències en matèria d'educació. Les Balears, tot i ser illes, no tenen reconeguda, per part de la Unió Europea, la seva condició d'insularitat, amb tots els desavantatges econòmics i fiscals que això representa. A més, tot i reunir les condicions necessàries, les Illes Balears no disposen del reconeixement com a comunitat històrica per part del govern de Madrid. Tots aquests greuges, als quals cal afegir la greu situació en la qual es troba la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, a les zones més dinàmiques econòmicament i socialment (Palma, Calvià i Eivissa), han fet que una bona part de la població mallorquina reaccioni i es mobilitzi per tal de reclamar a les institucions autonòmiques un impuls al procés de normalització lingüística, i per tal, també, de reclamar a l'Estat espanyol el reconeixement de la insularitat i de la condició plena de comunitat històrica.

Enguany es va fer la tercera gran Diada, convocada per l'Obra Cultural Balear i altres entitats cíviques; tanmateix, Mallorca ja fa tres anys que viu l'època de mobilitzacions més important de la seva història. L'any 1995 es varen convocar tota una sèrie de mobilitzacions de rebuig a l'anomenada Ordre Rotger (un decret delaleshores conseller de Cultura, que pretenia liberalitzar l'ensenyament en català), que varen culminar amb el primer Correllengua, organitzat per la plataforma Joves de Mallorca per la Llengua, amb un èxit de participació espectacular; i també es va convocar la primera Diada, amb una cadena humana que va aplegar unes 30.000 persones.

L'any següent, el 1996, es va fer el segon Correllengua (que va aconseguir una participació més elevada que la de 1995) i es va fer també, el maig de 1996, la segona Diada, on les més 30.000 persones que omplien la plaça Major de Palma varen fer un mosaic humà amb el lema de la Diada: «Som comunitat històrica».

A l'abril d'enguany es va fer l'Acampallengua, una gran acampada-trobada juvenil organitzada per Joves de Mallorca per la Llengua, que va servir per a demostrar la força i la vitalitat del moviment juvenil en defensa de la llengua i a la qual també assistiren diverses delegacions del País Valencià i del Principat de Catalunya, de Menorca i d'Eivissa. L'Acampallengua va tenir prop de 2.500 inscrits amb una participació global de més de 5.000 persones.

Enguany, a Mallorca, més de cinc mil joves han participat en l'Acampallengua, la qual cosa demostra la força del moviment juvenil que defensa la llengua catalana a les Illes

El 17 de maig va tenir lloc una nova mobilització. Una quinzena d'entitats cíviques, encapçalades i coordinades per l'Obra Cultural Balear, havien convocat la tercera Diada Popular per la Llengua, la Cultura i l'Autogovern, i per tercer any consecutiu la resposta va tornar a ser massiva. Milers i milers de mallorquins sortiren al carrer per reivindicar llurs drets com a poble. La gent va omplir el cèntric passeig del Born de Palma i durant prop d'una hora uniren els 53 indicadors disposats al llarg del Born amb

el nom dels 53 pobles de l'illa, amb unes mans adhesives que abans d'enganxar sobre una tira plàstica, entre indicador i indicador, havien signat. Al mateix temps, altres milers de mans adhesives signades unien els immensos mapes de les Illes Balears, que havien estat instal·lats en forma de gran envelopat al llarg del passeig.

Diada a les quatre illes

Una de les novetats d'enguany és que per primera vegada es feien actes festius i reivindicatius simultanis a les quatre illes. A part de l'acte de Palma (Mallorca), la Diada es va celebrar a Ferreries (Menorca), Eivissa i Sant Francesc Xavier (Formentera). La participació més nombrosa es va donar a Palma, amb més de 20.000 persones; de tota manera, els altres punts també registraren una participació important, que va anar de les més de 4.000 persones d'Eivissa a prop del milenar de Formentera, passant per les 1.500 de Menorca.

Acció i reaccionaris

Les reivindicacions lingüístiques continuen protagonitzant bona part de l'actualitat política a les Illes Balears. El president Jaume Matas, a punt de complir un any al capdavant del govern, ha mantingut un postura molt tèrbola en la qüestió lingüística. D'una banda, ha anunciat la redacció d'un decret que situaria el mínim de l'ensenyament en català a un 50% de les assignatures, cosa que significaria un avanç important. Però, d'una altra banda, ha donat legitimitat i ales als antimallorquinistes reaccionaris que propugnen el secessionisme lingüístic en rebre'ls dues vegades (i hi ha qui diu que fins i tot, finançant-los). I com que no podia ser d'altra manera, n'hi ha hagut algun que s'ha envalentit i ha passat a la utilització de la violència, com en el cas de l'atemptat a l'Editorial Moll. En qualsevol cas, qui té capacitat de mobilització i el suport de la majoria social és el moviment en pro de la llengua, la cultura i la identitat catalanes.

Compromís juvenil

A Mallorca aquests darrers anys ha anat apareixent una generació de joves molt més compromesa

que les anteriors amb la recuperació de la llengua i la identitat de Mallorca. El meu treball en organitzacions juvenils em permet de conèixer de primera mà la personalitat i les inquietuds del jovent, i des d'aquesta posició crec poder afirmar que el cosmos a nivell simbòlic, d'una part important de la joventut mallorquina torna a ser plenament mallorquí i català. Em refereixo als milers de joves que assisteixen i participen als concerts de rock català; que s'enquaden en la plataforma Joves de Mallorca per la Llengua; que sortiren el passat 3 de març per demanar la retirada de la polèmica Ordre Rotger; que feren possible l'èxit dels Correllengua; que participaren, juntament amb els seus pares, en les diades de l'OCB, que són les mobilitzacions més importants que s'han fet a Mallorca en els darrers anys i que la falsa polèmica mallorquí-català els sona a rondalla pre-juràssica.

Però, què ha passat a Mallorca perquè s'hagi produït aquest desvetllament? Evidentment no hi ha una sola resposta a aquesta pregunta. Han estat uns quants elements els que han fet possible que puguem parlar d'aquesta generació i de redreçament nacional.

Professors fent bona feina

D'una banda, hi ha jugat un paper fonamental l'ensenyament del català i en català en escoles, instituts i facultats, que ha popularitzat la llengua i ha destapat la situació injusta en què es troba. Cal destacar la feina realitzada per un col·lectiu prou ampli de professors que, lluny de limitar-se a complir els freds programes educatius com a funcionaris o empleats, han actuat com a persones responsables i compromeses amb el país i amb l'entorn dels alumnes, i han sabut despertar en els joves la inquietud necessària per a comprometre's a favor d'una causa tan justa com el redreçament cultural i lingüístic de Mallorca. Un exemple d'això és el Club Trenta-1, fundat per un grup de professors; i el concurs Banc de Dades (primer radiofònic i després televisiu), dirigit a alumnes d'instituts.

Emissions

Un altre element importantíssim ha estat la recepció de les emissions de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió. TV3, el Canal 33, Catalunya Ràdio

i companyia —que es reben a les Illes Balears gràcies a la iniciativa de l'Obra Cultural Balear i de la seva entitat filial Voltor— han permès als joves mallorquins rebre uns models de comportament i uns referents que, fets en la pròpia llengua, són tan bons o millors que els que ens arriben de l'estranger. En Mikimoto, en Puyal, en Rodríguez Picó, n'Helena Pérez-Llorca, en Buenafuente, en Lluís Gavalrà, en Miquel Piris, na Lloïl Beltran, en Lluís Canut, na Txé Arana, en Petri del Club Super 3... han fet molt més del que es pensen pel redreçament nacional.

Organitzacions vàries

Un tercer element que s'ha de tenir en compte per a comprendre el naixement d'aquesta generació és la gran tasca realitzada per organitzacions polítiques, socials i culturals que amb campanyes reivindicatives i de conscienciació han creat una demanda social creixent a favor de la llengua i la cultura pròpies de Mallorca, i han estirat les institucions cap a un major compromís amb la promoció d'aquestes. L'Obra Cultural Balear (des de fa trenta-tres anys) i moltes altres entitats amb menys història (com els sindicats estudiantils BEI i AUIB, el Grup Blanquerna, que organitza un seminari de formació cada any des de 1985, la plataforma Joves de Mallorca per la Lleua i l'Ateneu 31-D) han encapçalat aquest procés i han aconseguit de crear una dinàmica favorable al redreçament nacional. També hi han ajudat alguns partits polítics i les seves organitzacions juvenils (PSM-NM, UM, ERC, JEN-PSM, JUM, JNI, JERC...) i tot un seguit de col·lectius locals.

Cal en aquest sentit reconèixer també la tasca desenvolupada per moltes de les entitats que conformen el teixit social mallorquí i que, si bé no tenen com a objectiu principal la promoció de la llengua i la cultura catalanes, han fet prou feina en aquesta línia i han treballat per la integració dels joves castellano-parlants. Fem esment del GOB i del GDEM (clubs d'esplai de Mallorca), dels escoltes, dels joves d'església, dels grups i escoles de teatre... tots han participat d'alguna manera o altra en la recuperació de la identitat mallorquina.

L'any 1995, sorgí a Mallorca la primera iniciativa de realitzar un Correllengua en territori català

La flama no s'apaga

Finalment cal esmentar la tasca de molta gent que a títol individual ha mantingut encesa la flama de la llengua i del compromís amb els símbols que conformen la identitat dels mallorquins. Seria impossible d'anomenar-los tots, però em sembla important de destacar-ne dos: en Josep Maria Llompарт, mort ara fa dos anys, i que durant tota la seva vida va ser un exemple de coherència i compromís; i en Climent Garau, que, després d'una dilatada carrera de compromís amb el país i de dignitat personal, continua treballant des de la militància política i com a president del Grup Blanquerna per la dignificació nacional.

Tots aquests elements aquí esmentats, juntament amb altres que tenen a veure més amb la conjuntura política i social a nivell europeu i mundial, han permès aquest salt quantitatiu i qualitatiu per al redreçament nacional, que significa la generació d'aquesta gent jove que ara és als instituts.